

LỬA

Từ ngàn xưa, khi tổ tiên chúng ta còn sống trong hang động, đã biết dùng lửa. Có lẽ họ đã biết dùng lửa rất lâu (do tình cờ) trước khi biết làm ra lửa.

Ngày nay, chúng ta quá quen với các tiện nghi văn minh đến độ đôi khi chúng ta quên đi sự quan trọng của lửa, có thể là do chúng ta làm ra lửa một cách dễ dàng bằng diêm, bật lửa, điện. ... Nhưng nếu các bạn đi vào rừng hay bị lạc vào nơi hoang dã, các bạn sẽ thấy: *Lửa là một nhu cầu không thể thiếu được trong đời sống của con người.* Là một nguồn năng lượng rất quan trọng trong việc mưu sinh để tồn tại nơi hoang dã:

- Lửa cung cấp ánh sáng và hơi ấm, giúp chúng ta tự tin và thư giãn tinh thần.
- Lửa làm cho chúng ta có cảm giác được che chở trước các thú dữ lẫn trong bóng tối .
- Lửa giúp chúng ta nấu nướng thức ăn, sấy khô các thực phẩm cần tồn trữ
- Lửa hong khô các y phục và đồ dùng ẩm ướt, giúp chúng ta không bị nhiễm lạnh
- Lửa được dùng đun sôi để khử trùng và làm tinh khiết nước
- Lửa và khói có thể dùng để làm tín hiệu
- Lửa dùng để đốt một đầu cây, tạo thành mũi nhọn để làm vũ khí
- Lửa có thể thay cửa rìu trong việc cắt cây để dựng nhà, làm nơi trú ẩn

- Lửa và khói có thể xua đuổi một số động vật, côn trùng, muỗi mòng. . . khói nơi chúng ta đang trú ẩn.
- Lửa và khói dùng hun ong bay ra khỏi tổ để chúng ta lấy mật và nhộng
- Lửa còn dùng để xua đuổi muông thú ra khỏi nơi ẩn núp để rồi bị rơi vào bẫy hay bị đón bắt
- Một khúc cây đang cháy có thể dùng làm vũ khí để chống trả hay xua đuổi mãnh thú.
- Lửa dùng để soi chim cá và các động vật khác, làm cho chúng bị chói mắt để chúng ta dễ dàng tiếp cận
-

Nếu khi nào cần mà các bạn có thể làm ra được lửa, thì khả năng sinh tồn nơi hoang dã của các bạn được bảo đảm hơn.

Lửa là yếu tố quan trọng nhất ở nơi trú ẩn, nếu không có lửa, các bạn sẽ chìm trong bóng tối lạnh lẽo. Như vậy, tình hình sẽ càng xấu đi rất nhiều. Cho nên các bạn phải biết nhiều phương pháp lấy lửa khác nhau, để có thể áp dụng với những vật liệu mà chúng ta có thể tìm thấy tại chỗ.

BÙI NHÙI HAY CHẤT DẪN LỬA

Trước khi muốn làm ra lửa, các bạn phải chuẩn bị một số bụi nhùi hay vật dẫn lửa. Đây là những vật tươi, xốp, khô, dễ bắt lửa, dễ cháy.

Nếu gặp thời tiết tốt và khô ráo thì chúng ta dễ dàng tìm thấy những vật liệu để dẫn lửa như: cành cây khô, lá khô, cỏ khô, hoa khô, tre khô, trái gòn khô, dương xỉ, rêu hay địa y khô, vỏ cây khô, trái thông khô, lông chim, tổ chim, phân súc vật khô. . .

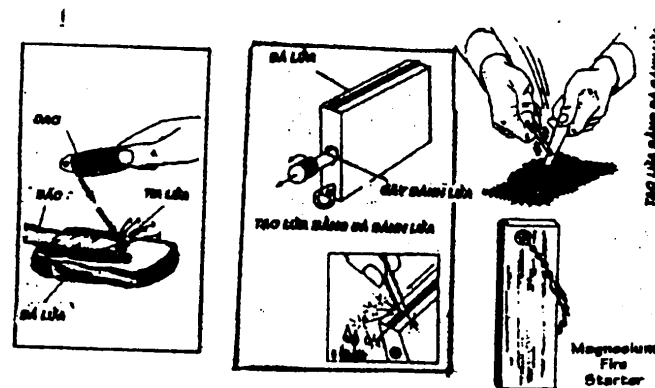
Nếu gặp thời tiết xấu, ẩm ướt, các bạn cố tìm cho được những loại cây có tinh dầu như : thông, tùng, song tử diệp. . . Dùng dao hay rìu bửa bỏ lớp vỏ ẩm ướt bên ngoài, rồi vạc thật nhỏ như dăm bào. . . Các bạn cũng có thể tìm thấy các vật dẫn lửa dưới các tảng đá, trong những bông cây, hay dưới các lớp lá khô. . .

Nếu không tìm được các chất dẫn lửa thiên nhiên, các bạn có thể dùng giấy vụn, vải xé nhỏ, băng gạc và bông gòn trong túi cứu thương, bông gòn trong áo bông, mỡ động vật, kem nhóm lửa, xăng dầu (nếu có). . .

CÁC CÁCH TẠO RA LỬA

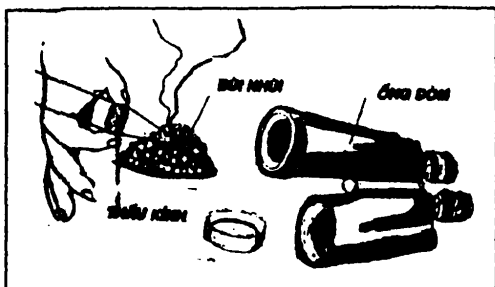
Các cách thông thường

Dĩ nhiên tốt nhất là chúng ta có một hộp diêm không thấm nước, một quạt gas gọn gàng tiện lợi, hoặc những vật dụng đánh lửa có bán trên thị trường như : Đá đánh lửa (Flint Fire Starter), Đá Ma-nê (Magnesium Fire Starter)

Dùng thấu kính

Đây cũng là một phương pháp khá dễ dàng. Các bạn dùng thấu kính hội tụ từ các vật dụng như: kính lúp, ống dòm, máy ảnh, kính cận hay kính lão cao độ, đít chai tròn...

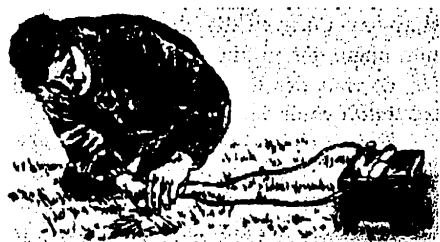

Các bạn đưa thấu kính lên, đặt thẳng góc với mặt trời, đoạn xô dịch sao cho điểm sáng hội tụ gom lại thành một chấm nhỏ nhất, chiếu thẳng vào mớ bùn nhùi để cháy. Vài giây sau, khói sẽ bốc lên, chờ khi thấy có điểm lửa, các bạn cầm bùn nhùi lên thổi nhẹ, lửa sẽ bùng lên. (nếu các bạn có vài hạt thuốc súng hay phân dơi thì chỉ vài giây sau lửa sẽ bùng lên ngay)

Lưu ý: Thổi lửa từ bùn nhùi đang cháy ngùn để cho ngọn lửa cháy bùng lên là cả một kinh nghiệm. Không thể thổi quá mạnh hay quá yếu mà thổi nhẹ nhẹ, khi thấy khói càng lên nhiều thì càng tăng dần cường độ và cho thêm bùn nhùi vào, cho đến khi lửa cháy bùng lên.

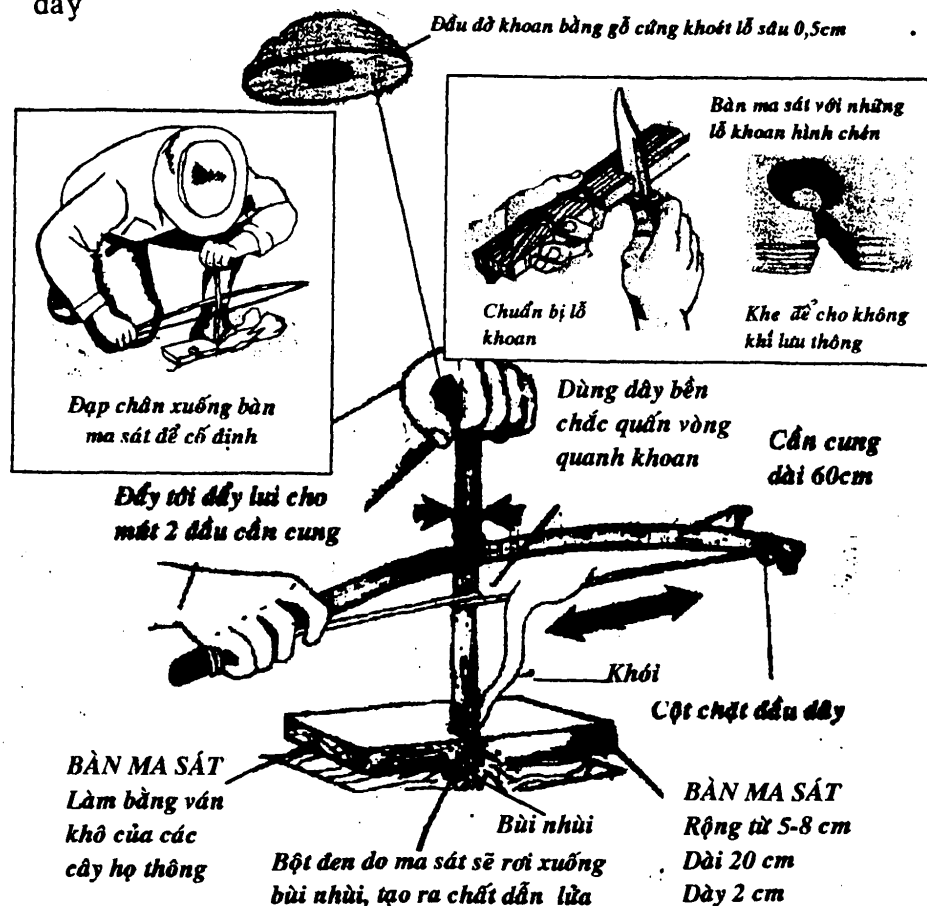
Dùng pin hay bình điện (Accu)

Nối hai đầu dây điện vào hai cực âm dương rồi đánh vào nhau. Nếu cường độ điện đủ mạnh và bùn nhùi dễ bắt lửa (có tẩm xăng dầu càng tốt), thì sau vài lần đánh, lửa sẽ bùng cháy (các bạn cần đánh nhanh và liên tiếp).

Lấy lửa bằng khoan cần cung

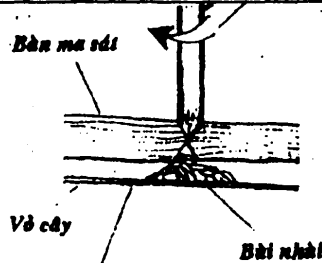
Đây là một trong những phương pháp lấy lửa cổ đại nhất, rất hiệu quả nhưng mất khá nhiều thời gian, các bạn cần phải thật kiên trì cũng như phải nắm vững kỹ thuật thao tác.

*Trước tiên, các bạn dùng một cành cây hơi dẻo để làm một cần cung dài khoảng 60 - 80 cm. Dây cung được làm bằng các loại dây bền chắc như dây da, dây dù, dây gai se lại... theo hình dưới đây

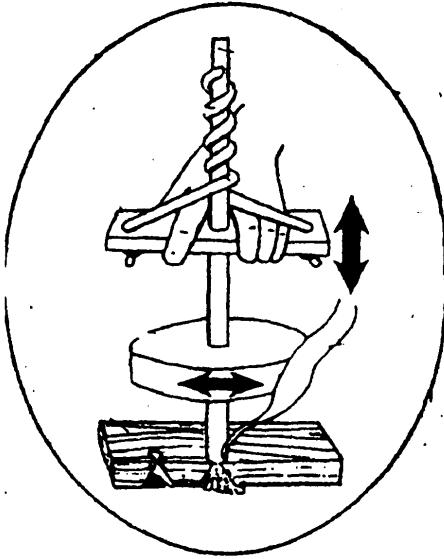

MŨI KHOAN

Là một cây tròn, đường kính cỡ 2cm, dài khoảng 30-40 cm. Làm bằng xương hoặc các cây họ Thông. Đầu trên tròn có thoa dầu mỡ để giảm bớt sự ma sát và sức nóng. Đầu dưới hơi nhọn. Khi khoan, giữ mũi khoan thẳng đứng. Lúc đầu khoan chậm và đều. Khi thấy khói bốc lên thì khoan nhanh dần cho đến khi có lửa thì thêm bụi nhùi vào và thổi nhẹ cho lửa bùng lên

Lót dưới bàn ma sát một lớp vỏ cây khô để giúp cho bụi nhùi dễ cháy hơn

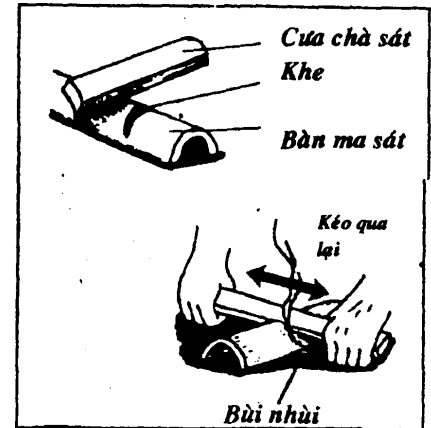
KHOAN BƠM ĐÁNH LỬA

Đây là công cụ đánh lửa của người da đỏ Iroquois. Thay vì sử dụng cần cung, thì họ sử dụng một bánh tròn bằng gỗ cứng và nặng, gắn cố định vào mũi khoan. Dùng một miếng ván có đục lỗ ở giữa, cột dây hai đầu và cột vào mũi khoan. Khi chuyển động lên xuống, sẽ làm quay bánh tròn, và như thế mũi khoan sẽ vận hành

Cách xe bằng tay của người da đỏ Navajo

CỬA TẠO LỬA

Các bạn dùng tre hay nứa chẻ làm đôi, một nửa cố định làm bàn ma sát, nửa kia dùng làm cửa. Lật úp bàn ma sát xuống vắt ngang một khe nhỏ để cố định vết cửa. Độn bụi nhùi vào dưới vết cắt. Đặt thanh tre vào khe và kiên nhẫn cửa, lúc đầu cửa chậm chậm, khi thấy bắt đầu bốc khói thì tăng dần nhịp độ cho đến khi thấy có lửa thì cho thêm bụi nhùi vào và thổi cho lửa bùng lên

KÉO DÂY TẠO LỬA

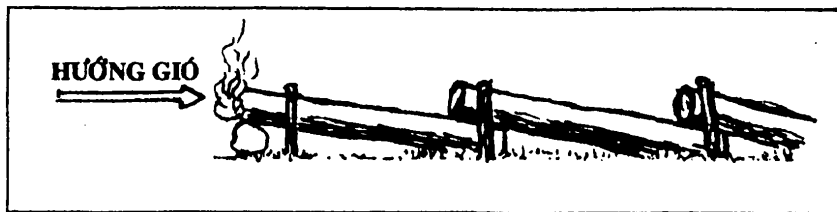
Lấy một thân cây tròn chẻ làm đôi và chêm cho hở ra. Nhét một nắm bụi nhùi vào trong kẽ. Lấy một sợi dây dẻo, bền, chắc (tốt nhất là dây mây) vòng qua nắm bụi nhùi đó. Hai tay cầm hai đầu dây kéo lên kéo xuống đều đều cho đến khi thấy bụi bốc khói thì kéo nhanh dần. Lúc bụi nhùi bén lửa thì cầm thổi cho lửa bùng lên

GIỮ GÌN VÀ BẢO QUẢN LỬA

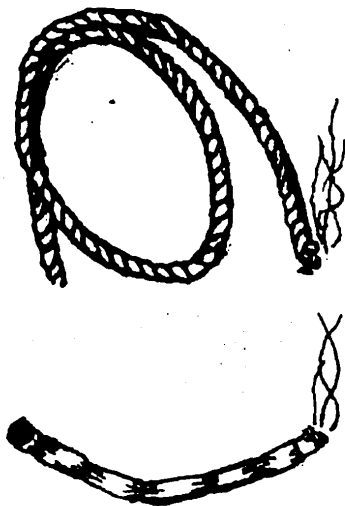
Nếu có diêm, bật lửa hay các dụng cụ đánh lửa khác, thì chúng ta không cần phải giữ lửa. Nhưng nếu không có thì chúng ta phải biết một vài cách bảo quản cho lửa không tắt, vì như các bại đã biết một lần làm ra lửa cũng chẳng dễ dàng gì.

Trường hợp các bạn ở một chỗ thì rất dễ. Chỉ cần đưa những gốc cây khô, lớn, vào đống lửa, giữ cho cháy suốt ngày đêm. Nếu các bạn muốn đi vắng một vài ngày mà khi quay về, lửa vẫn còn cháy, các bạn chỉ cần sắp những gốc cây dài thành một hàng, đầu gối lên nhau, rồi đốt phía trên gió.

* Lấy một đoạn dây thường khô (loại thường được bện bằng xơ dừa), đốt một đầu dây cho cháy lên rồi thổi tắt, chỉ để lửa cháy ngùn. Tùy theo độ dài của sợi dây, các bạn có thể giữ được lửa từ vài giờ cho tới vài ngày. Khi cần, chúng ta đưa đầu lửa vào bụi nhùi và thổi cho lửa bùng lên.

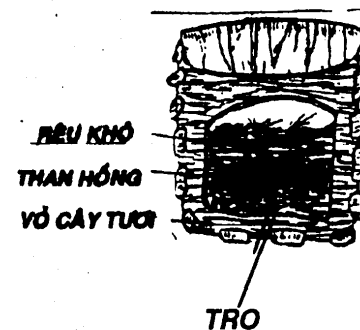
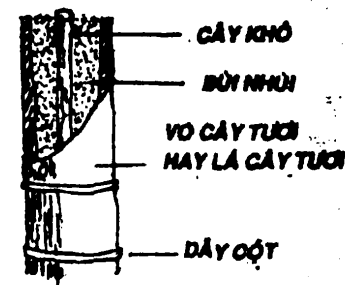
* Dùng một miếng vải cuộn tròn lại và se cho thật chặt. Lấy dây cột lại từng khúc (như cột bánh tét) và sử dụng như một đoạn dây thường.

* Lấy vỏ cây khô, xơ của nách lá dừa, cọ, dùng đinh. . khô, bó lại chung quanh một cây củi khô loại gỗ tốt. Bên ngoài bao bằng lá tươi của các loại cây như: buồng dừa, kè... Dùng các loại dây rừng tươi bó lại cho thật chặt. Đốt một đầu cho cháy ngùn, các bạn có thể giữ được lửa khá lâu.

* Dùng rơm hay cỏ khô... bện theo hình con rít hay quấn lại cho thật chặt (có nơi gọi là con cúi), đốt một đầu cho cháy ngùn (nếu lửa cháy bùng lên thì phải thổi tắt ngay). Tùy theo các bạn bện dài hay ngắn mà chúng ta có thể giữ được lửa lâu hay mau.

* Lấy lon đồ hộp, gáo dừa, vỏ cây tươi, bông cây... đổ tro nóng vào. Lựa loại than chắc, nặng, đang cháy hồng, bỏ vào và phủ lên trên một lớp tro mỏng hay địa y khô. Khi di chuyển thì dùng dây treo để mang theo. Cách này có thể giữ lửa được khoảng một buổi (từ sáng đến trưa hay từ trưa đến tối).

KỸ THUẬT ĐỐT THAN

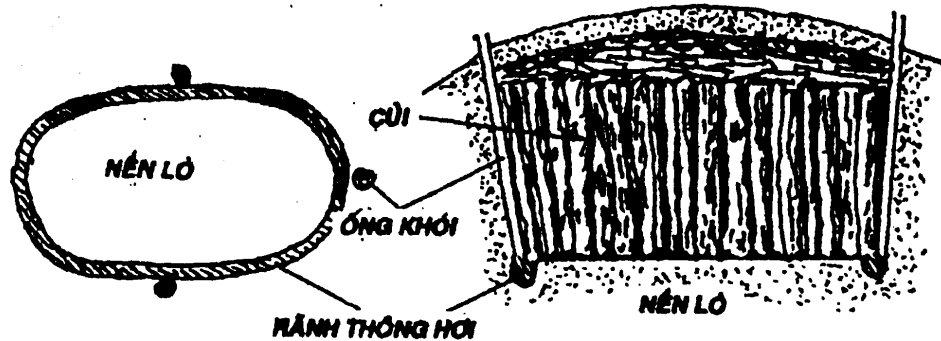
Than là một loại nguyên liệu khá nhẹ, cháy nóng, lâu tàn, không khói, dễ tồn trữ và bảo quản... Thích hợp cho những nơi trú ẩn kín đáo hay trong hang động. Nhưng để có than ở nơi hoang dã, các bạn phải nắm bắt được những kỹ thuật cơ bản về đốt than

1/- Thiết kế vỏ lò :

Tìm một địa thế tương đối bằng phẳng, đào sâu xuống độ 1 mét, rộng từ 1 – 2 mét (vuông hay tròn cũng được). Khoét rãnh thông hơi chung quanh nền lò và đặt ống thông khói

2/- Nạp củ :

Chọn những loại cây cho than chắc như : Cây, Ngành ngạnh, Thị, Da đá... Cắt ra từng khúc bằng chiều cao của lò (1 mét), sắp đứng sát vào nhau trong lò. Bên trên, sắp các cành cây nhỏ rồi lấy lá dầy lên cho thật kín. Đắp lên trên một lớp đất sét hay đất thịt dầy khoảng 20cm

3/- Đốt lò :

Các bạn đào thêm một cái hố khác, cách lò khoảng 40 cm, rộng khoảng 60 – 70 cm (đủ cho một người ngồi xoay trở), sâu

1mét (bằng chiều sâu của lò). Từ cái hố này, các bạn đục một lỗ thông qua lò, gọi là « lỗ chum », lỗ này rộng khoảng 30 cm.

Cho củi khô vào lỗ chum rồi đốt cho tới khi khói từ các lỗ thông khói nhạt bớt và hơi nóng tỏa lên, gọi là « phát hỏa » (khoảng 48 giờ). Sau đó, các bạn bịt lỗ chum lại và theo dõi hơi khói từ ống khói (nếu khói không lên thì phải đốt lại) cho tới khi thấy khói đóng nhựa đen và khô.

Để dễ theo dõi, các bạn gác ngang trên ống khói một miếng cây rộng khoảng 2 cm. Khi thấy miếng cây đóng khói theo yêu cầu là được.

Thông thường thì đốt khoảng từ 8 đến 10 ngày là than chín. Khi đó, các bạn bịt kín tất cả các lỗ thông khói lại. Để khoảng 7 ngày than nguội thì khai ra

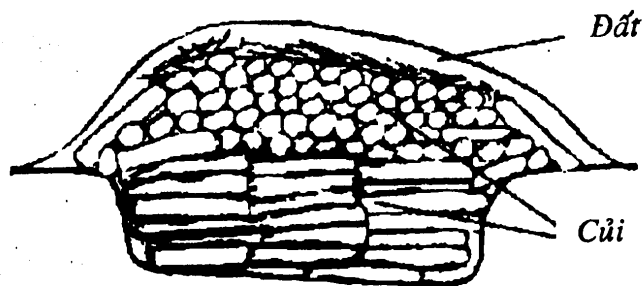
ĐỐT THAN ĐƠN GIẢN

Các bạn còn có thể làm ra than bằng phương pháp đơn giản như sau :

- Đào một hố sâu từ 80 – 1 mét, rộng khoảng 1 – 1,50 mét
- Bỏ củi khô xuống đốt cho cháy bùng lên
- Xếp củi tươi lên trên đồng lửa, đợi cho lửa bắt cháy xém đồng củi tươi đó.
- Lấp dần đất lại cho đến khi thật kín
- Để yên khoảng 5 ngày thì khai ra

Than đốt cách nầy không chín đều cho nên khi đun nấu có một số còn cháy thành lửa ngọn hoặc bị khói. Vì vậy, bằng kinh nghiệm

của mình, các bạn nên chọn những phần than đúng tiêu chuẩn để riêng ra dành đốt ở những khi cần.

THẮP SÁNG & SƯỜI ẤM

Khi ở nơi hoang dã, các bạn không có những vật dụng cần thiết để thắp sáng như: đèn cây, đèn bão, đèn pin....thì các bạn có thể đốt lên một đồng lửa. Tuy nhiên có những nơi mà các bạn không thể bê nguyên cả một đồng củi vào chỗ trú ẩn để vừa thắp sáng vừa sưởi ấm được như: hang động, vòm băng igloo, nơi trú ẩn chật chội... Vì khói có thể làm bạn ngộp thở, gây cháy nổ (nếu gặp phân dơi)... Vậy các bạn hãy sử dụng một trong những phương thức sau đây để có thể vừa thắp sáng, vừa sưởi ấm và cũng có thể vừa làm nóng thức ăn:

Xăng đặc: Là những hợp chất được chế tạo theo công nghiệp, thành từng miếng nhỏ, trắng hay ngà. Dành riêng cho quân đội, những nhà thám hiểm, những người đi dã ngoại. . . Khi đốt thì tỏa sức nóng nhưng không tạo khói. Tuy nhiên « xăng đặc » không có ánh sáng nên không thể thay thế cho đèn được. Ngoài ra, khi đốt nơi kín đáo chật hẹp, có thể tỏa ra hơi độc. Cần cẩn thận.

Các bạn chỉ có xăng đặc khi đã được chuẩn bị trước.

Bếp mini

Nếu các bạn có sáp (lấy từ các tổ ong), dầu thực vật, mỡ động vật. . . và một ít hộp thiếc, thì các bạn có thể chế tạo thành những bếp mini khá đơn giản như sau :

Cách thứ nhất :

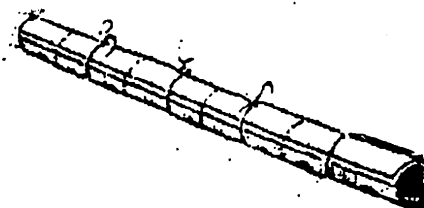
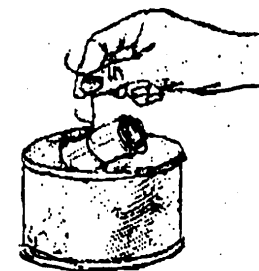
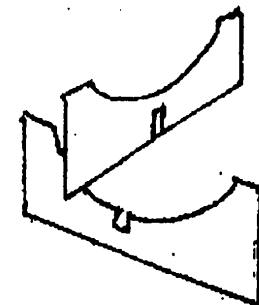
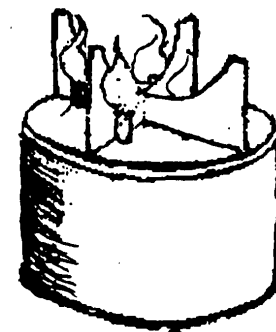
-Dùng một lon thiếc có nắp đậy. Đục 4 lỗ trên nắp lon. Xâu 4 tim đèn vào những lỗ đó

-Lấy dầu thực vật hay mỡ động vật hoặc nấu sáp cho chảy ra đổ vào lon. Đậy nắp lại

-Cắt 2 miếng thiếc như hình bên để làm kiềng đỡ. Khi sử dụng thì ráp chồng lên nhau. khi không cần thì tháo ra xếp gọn.

Cách thứ hai :

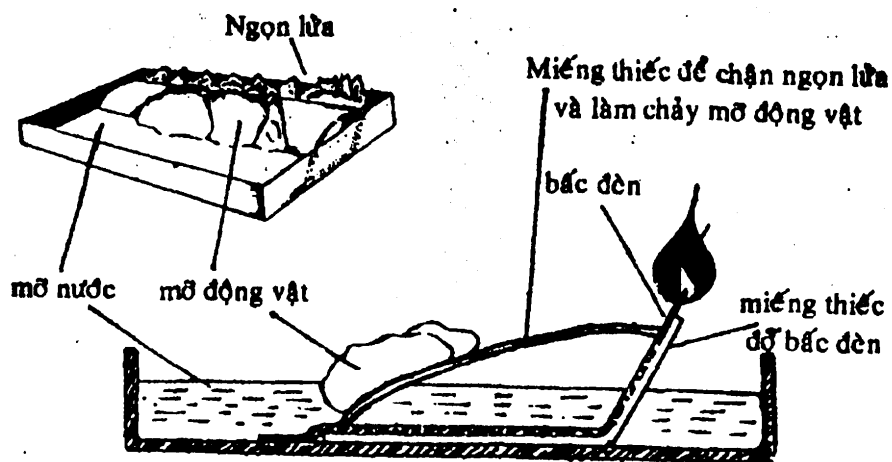
Lấy 4-5 tờ nhật báo hay vải cuộn tròn rồi cột chặt lại. Cắt từng đoạn ngắn (vừa bỏ vào lon). Nấu đèn cây hay dầu, mỡ đổ vào như trên.

Lưu ý: khi nấu loại bếp này nên bỏ vào một lon nước lạnh lớn hơn để làm nguội.

Bếp Koolik của người Eskimos

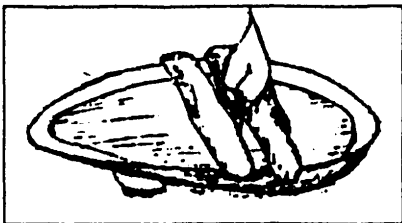
Vật dụng : Hộp đựng chất lỏng, một mảnh vải, một miếng thiếc, mỡ động vật hay dầu thực vật

Bếp koolik có thể vừa thắp sáng, vừa nấu ăn vừa sưởi ấm

Đèn thợ rừng

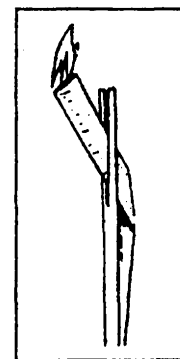
Dùng một mảnh vỏ sò, nghêu, vỏ lon đồ hộp, miếng gáo dừa, đĩa sành... Đựng một ít dầu ăn hay mỡ động vật. Lấy vải hay bông gòn làm tim đèn. Kẹp tim đèn ở giữa hai cục đá không cho tuột xuống. Đốt lên, các bạn sẽ có một ngọn đèn tuy hơi mờ nhưng cũng cung cấp được phần nào ánh sáng

Đèn mù u

Các bạn có thể lấy nhân của trái mù u già, (là một cây mọc hoang và cũng được trồng khắp nơi trong nước ta). Ép lấy dầu để thắp đèn. Hoặc thái mỏng rồi xâu vào một cái que, khi đốt sẽ cháy như đuốc và khá lâu

Đuốc bu-lô

Lột một miếng vỏ mỏng (lớp trong) của cây bu-lô (Birch), cuộn nhỏ lại theo chiều dọc của thớ vỏ cây, giắt vào một cái kẹp (như hình minh họa), rồi đốt lên một đầu, cứ mỗi một mét, đuốc sẽ cháy từ 15 đến 20 phút

Đốt đèn cây khi gió lớn

Nếu các bạn có đèn cây, muốn đốt lên mà không sợ bị gió thổi tắt, xin hãy làm theo những mẫu minh họa dưới đây

